

STORTINGET

Representantforslag 133 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Ingvild Kjerkol, Nicholas Wilkinson, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm

Dokument 8:133 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Ingvild Kjerkol, Nicholas Wilkinson, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm om en nasjonal hørselsplan

Til Stortinget

Bakgrunn

14,5 prosent av Norges befolkning over 20 år har en hørselshemming som påvirker hverdagen. Blant konsekvensene er sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. Verdens helseorganisasjon (WHO) har slått alarm om at 1,1 milliarder unge mennesker står i fare for å skade hørselen som følge av uvetting omgang med høy lyd. I perioden 2004 til 2030 anslås behandlet hørselstap i voksen alder å rykke opp fra 15. til 7. plass på WHOs oversikt over sykdommer som koster flest funksjonsfriske leveår. Det er betydelige samfunnskostnader ved hørselshemming, og store gevinster ved bedre forebygging og rehabilitering.

NTNU Samfunnsforskning ved Patrick Kermit sluttførte våren 2018 en kunnskapsoppsummering som viser at hørselshemmede barn og unge presterer faglig dårligere enn sine jevnaldrende i skolen. Den viste videre at hørselshemmede barn og unge har betydelige utfordringer med å oppnå sosial deltakelse og likestilling i vanlige barnehager og skoler.

I 2006 beregnet det tidligere Socialforskningsinstituttet i Danmark at det danske samfunn årlig taper 2,7 mrd. kroner i arbeidsproduksjon ved at hørselshemmede i alderen 50–64 år står utenfor arbeidslivet. Mange hørselshemmede havner ufrivillig utenfor arbeidslivet

på grunn av manglende rehabiliteringstilbud eller lang ventetid på de tilbudene som finnes.

Nyere forskning antyder også at hørselstap bidrar til å framskynde aldersrelatert kognitiv svekkelse, og at eldre med ubehandlet hørselstap har større risiko for å utvikle Alzheimers sykdom. I en undersøkelse av eldre i institusjon fant man at kognitiv svekkelse i 30-40 prosent av tilfellene hos beboerne kunne knyttes til hørselstap alene.

Hørselshemmede er altså en mangfoldig gruppe, og det er stadig flere som rammes av hørselshemming. En del har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og trening i å mestre sin hverdag. Det er etter forslagsstillernes syn behov for en helhetlig plan for hørselsfeltet for å kartlegge behovet og utvikle tiltak som kan bidra til størst mulig livskvalitet for hørselshemmede.

Primærhelsemeldingen (Meld. St. 26 (2014–2015)) og de to siste folkehelsemeldingene (Meld. St. 19 (2014–2015) og Meld. St. 19 (2018–2019)) trekker frem personer med hørselstap som en stor pasientgruppe med rehabiliteringsbehov. I Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering (2017–2019) beskrives tilbudet til hørselshemmede som lite tilgjengelig. Forslagsstillerne mener det er bekymringsfullt at det dokumenterte behovet ikke møtes med tilstrekkelige mestrings- og rehabiliteringstiltak for å motvirke de negative konsekvensene av hørselshemming.

I 2018 utbetalte folketrygden 672 mill. kroner til høreapparater og dekket tilpasning av rundt 96 000 høreapparater. Nav har beregnet at behovet for tilpasninger vil vokse med 2 prosent årlig fra 2016 til 2030. Allerede i dag er det kapasitetsutfordringer på hørselssentralene, hvilket gjenspeiles i ventetider opp mot ett år enkelte

steder. Landsgjennomsnittet de siste årene har ligget rundt 20 uker.

I kommunehelsetjenesten er hovedutfordringen mangel på hørselsfaglig kompetanse. Det er beregnet at 22 prosent ikke bruker sitt tildelte høreapparat. Nye høreapparatbrukere har et særlig behov for tett oppfølging – enkelte også rehabilitering – i etterkant av tilpasningen. Hørselssentralene og avtalespesialistene forventes å bidra i forbindelse med etterkontroller, mens kommunene har et ansvar for å sikre et lavterskeltilbud. Brukerne melder om at det er krevende å få til samhandling mellom hørselssentralene/avtalespesialistene og kommunene.

Behandling og rehabilitering av hørselstap koster lite sammenlignet med de fleste somatiske lidelser. En helhetlig hørselsomsorg bør sikres gjennom geografisk lik tilgang på gode hørselsfaglige tilbud i spesialisthelsetjenesten og kommunene, supplert av hørselshjelpere og likepersoner. Opplæring av kommuner, brukere og nærpersoner er viktig. Forslagsstillerne er kjent med at Arbeids- og sosialdepartementet har gitt SINTEF i oppdrag å vurdere dagens organisering av formidlingen av høreapparat, og at Helsedirektoratet skal gi en vurdering av tjenestetilbudet innen hørselsomsorgen og fremme forslag til tiltak. Forslagsstillerne er også kjent med at helseundersøkelsen HUNT4 blant annet har kartlagt nye forekomsttall innen hørsel. Disse rapportene bør inngå i en helhetlig kunnskapsinnsamling innen hørselsomsorgen og danne grunnlaget for en nasjonal hørselsplan. En hørselsplan bør blant annet omhandle følgende:

- Forebygging av hørselstap
- Hørselstesting for å oppdage begynnende hørselstap så tidlig som mulig.
- Økt hørselsfaglig kompetanse i kommunehelsetjenesten.
- Gjennomgang av oppfølgingen som tilbys høreapparatbrukere, for å sikre at brukerne følges opp helt frem til de er komfortable med å bruke apparatet.
- Gjennomgang og mulig utvidelse av ordningen med hørselshjelpere, som tilbyr veiledning og motivasjon til høreapparatbrukere.
- Økt kapasitet blant hørselssentralene og hos avtalespesialistene, med sikte på å redusere ventetidene for å få tilpasset høreapparat.
- Gjennomgang av avtalene mellom helseforetakene og øre-nese-hals-spesialister, med sikte på å bedre samhandlingen og pasientoppfølgingen.
- Kvalitetsindikatorer for hørselsomsorgen.
- Tilrettelegging for forskning og utvikling innen hørselsområdet.
- Krav til tilbud om rehabilitering og mestring i oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme en helhetlig plan for helsetilbudet til hørselshemmede, som kartlegger behovet innen hørselsomsorgen, og foreslår tiltak innen utredning, diagnostisering, tildeling av hørselsteknisk utstyr, oppfølging, rehabilitering og mestring.

16. juni 2020

Kjersti Toppe

Ingvild Kjerkol

Nicholas Wilkinson

Bjørnar Moxnes

Une Bastholm